

УДК 35.071.1

О. М. Шмаков

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО З'ЄДНАННЯ І ВІЙСЬКОВУ ЧАСТИНУ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Наведено пропозиції щодо Загального положення про з'єднання і військову частину внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України (стосовно загального призначення, основних завдань, функцій, правового стану з'єднань і військових частин та організації і забезпечення їх діяльності з адміністративних питань).

Ключові слова: загальні положення, основні завдання, функції, правовий стан, військова частина, командир військової частини, організація діяльності військової частини.

Постановка проблеми. На сьогодні є кілька нормативно-правових актів функціонального характеру, які регулюють організацію бойової служби військових частин внутрішніх військ (ВВ) МВС України [1–6]. Однак бракує керівного документа, який би визначав загальні питання, що пов'язані з усіма напрямками діяльності, включаючи й повсякденну, а також щодо організації служби і забезпечення діяльності військових частин ВВ. Потреба у цьому документі обґрунтована такими доводами.

Військові частини (з'єднання) внутрішніх військ основні завдання виконують у сфері національної безпеки [охорона громадського порядку, важливих державних об'єктів, конвоювання, забезпечення громадської безпеки (припинення заворушень, проведення карантинних заходів, забезпечення правового режиму надзвичайного стану, надання допомоги під час надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру, локалізація і нейтралізація не передбачених законом збройних формувань, внутрішнього збройного конфлікту на території країни, участь у територіальній обороні тощо)], а не війни. Тому вони повинні мати статус військових формувань сфери безпеки.

Військовим частинам ВВ властиві особливості у відносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами, підприємствами, організаціями та установами як під час виконання завдань за призначенням, так і у повсякденній діяльності.

Ці особливості виражаються у необхідності узгоджувати свої дії з керівництвом зазначених органів, підприємств, організацій та установ, забезпечувати готовність до дій та автономність у разі зміни району виконання

завдань, забезпечувати дії у тиловому і технічному відношенні, у тому числі й за рахунок місцевих ресурсів, підтримувати взаємодію з правоохоронними і військовими органами та їх підрозділами на місцях. При цьому з часом можлива зміна органів влади і підприємств (організацій, установ), з якими налагоджується взаємодія.

Такий режим діяльності під час виконання завдань відбувається й на організації військової служби і забезпеченні діяльності, коли та спрямованості обов'язків керівного складу військових частин внутрішніх військ на відміну від військових частин Збройних Сил.

Мета статті полягає у розробленні загальних завдань та основних функцій, правового стану, особливостей організації служби і забезпечення діяльності військових частин внутрішніх військ з тим, щоб надати їх керівництву розуміння своїх повноважень, меж відповідальності й орієнтувати на необхідність бути самостійним і розпорядливим. Настав час викласти ці питання у формі Загального положення про з'єднання і військові частини внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України як розробку, що відповідає основним положенням, наведеним у [7, 8].

Виклад основного матеріалу. Змістом Загального положення про з'єднання і військові частини внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України достатньо розглядати питання стосовно загального призначення, основних завдань, функцій, правового стану з'єднань і військових частин та організації і забезпечення їх діяльності з адміністративних питань.

Чинність Загального положення має поширюватися на всі види з'єднань і військових частин, організацій, установ, навчальних центрів ВВ МВС України.

Нижче наведено зміст проекту Загального положення.

Проект

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ
про з'єднання і військовою частину
внутрішніх військ Міністерства внутрішніх
справ України

1. Загальні положення

1.1. Загальне положення про з'єднання і військовою частину внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України (далі – Загальне положення) визначає призначення, основні завдання і функції, правовий стан з'єднань і військових частин внутрішніх військ МВС України (далі – внутрішні війська, ВВ, або війська).

1.2. Під з'єднаннями і військовими частинами внутрішніх військ (далі – військові частини) розуміються бригади, полки, окремі батальйони, які не входять до складу полків, військові частини забезпечення діяльності ВВ (зв'язку, навчальні центри, медичні установи).

1.3. Військові частини внутрішніх військ, що призначені для виконання завдань, покладених на війська, із забезпечення безпеки особи, суспільства і держави, захисту прав і свобод людини і громадянина від злочинних і протиправних посягань, є військовими формуваннями сфери безпеки держави.

Військова частина внутрішніх військ – організаційно самостійна тактична та адміністративно-господарча одиниця ВВ. Призначається для виконання тактичних службово-бойових завдань певного виду і навчання особового складу. Складається з основних підрозділів, як правило, певного виду (призначення), підрозділів бойового, матеріально-технічного та інших видів забезпечення. Одержує свою назву за видом основних підрозділів.

Бригада внутрішніх військ – тактичне з'єднання ВВ різнорідного складу, що входить до складу територіального командування внутрішніх військ МВС. Складається з основних підрозділів різного призначення і підрозділів бойового, матеріально-технічного та інших видів забезпечення. Серед основних підрозділів перевершує один вид, який і дає назву бригаді. Призначається для виконання службово-бойових завдань внутрішніх військ, як правило, кількох видів.

Окрема бригада внутрішніх військ – тактичне з'єднання ВВ різнорідного складу, яке утримується за самостійним штатом і не входить до складу територіального командування внутрішніх військ МВС. Складається з кількох видів основних підрозділів різного призначення і підрозділів бойового, матеріально-технічного та інших видів забезпечення. Серед основних підрозділів перевершує один вид, за яким окрема бригада й одержує свою назву. Призначається для виконання специфічних завдань певного виду або великих різнорідних службово-бойових завдань внутрішніх військ, що потребують спільних зусиль основних підрозділів різних видів. Має розширений склад засобів технічного оснащення. Може виділяти частину своїх основних підрозділів для підсилення територіальних командувань внутрішніх військ МВС або виконувати завдання територіального командування внутрішніх військ МВС в окремому обмеженому районі.

1.4. У своїй діяльності військові частини керуються Конституцією України, загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права, міжнародними договорами України, законами України, указами і розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України), командувача внутрішніх військ і відповідними положеннями про військові частини внутрішніх військ.

1.5. Військова частина має умовне і дійсне найменування.

Умовне найменування військової частини включає словосполучення “військова частина” та її чотиризначний номер.

Дійсне найменування військової частини складається із загальновійськового номера, штатного найменування, почесних найменувань (якщо вони надані) та назв державних нагород (якщо вона нагороджена орденом).

1.6. Військові частини є юридичними особами, реєстрування яких здійснюється у порядку, встановленому законодавством України.

У цивільно-правових відносинах військові частини виступають як організації в організаційно-правовій формі державних установ.

1.7. Військові частини мають печатки із зображенням Державного Герба України і зі своїм найменуванням, а також необхідні для здійснення своєї діяльності печатки, штампи, бланки, особисті й інші рахунки у територіальних органах казначейства.

1.8. За військовими частинами з метою забезпечення їх діяльності в установленому порядку закріплюються в оперативне управління будинки, будівлі, приміщення, обладнання, техніка, озброєння, інвентар та інші необхідні для їх діяльності матеріальні засоби.

Земельні ділянки надаються військовим частинам у безоплатне безстрокове користування згідно із законодавством України.

1.9. Військові частини укладають і виконують угоди згідно із законодавством України.

1.10. В установлених законодавством України випадках передавання майна, закріпленого за військовими частинами, виконання ними робіт і надання послуг стороннім організаціям і фізичним особам на договірній основі здійснюються у рамках основної діяльності на підставі генерального дозволу на відкриття особистого рахунку з обліку засобів, що отримуються з позабюджетних джерел, без втрати для бойової готовності й за умови повного задоволення особового складу за всіма видами постачання.

1.11. Реорганізація військових частин (злиття, приєднання, роз'єднання, виокремлення, перетворення) може бути здійснена тільки за рішенням МВС України.

1.12. Ліквідація військових частин здійснюється у порядку, встановленому законодавчими та іншими нормативними актами України.

2. Основні завдання військових частин

2.1. На військові частини згідно з їх призначенням покладаються такі завдання:

– участь сумісно з органами внутрішніх справ в охороні громадського порядку, забезпеченні громадської (суспільної) безпеки та режиму надзвичайного стану;

– охорона важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів;

– надання допомоги Державній прикордонній службі України в охороні державного кордону;

– участь у територіальній обороні України.

Інші завдання на військові частини можуть покладатися згідно із законами України.

3. Функції військових частин

3.1. Військові частини відповідно до покладених на них завдань виконують такі основні функції.

3.1.1. Забезпечують управління підпорядкованими підрозділами, а також готовність наявних сил і засобів у мирний і воєнний час.

3.1.2. Сумісно з органами внутрішніх справ беруть участь:

– у заходах із забезпечення законності, попередження і припинення злочинів та адміністративних правопорушень, охорони законних інтересів особи, суспільства і держави;

– в охороні громадського порядку, припиненні групових порушень громадського порядку, заворушень;

– в операціях, що проводяться за спеціальними або постійно діючими планами органів внутрішніх справ, контртерористичних операціях.

3.1.3. Виконують самостійно та у взаємодії з органами і формуваннями сектора безпеки і оборони завдання у спеціальних операціях з пошуку злочинців, що втекли з-під варти, з підтримання режиму надзвичайного стану, у спеціальних операціях з боротьби з незаконними збройними формуваннями, з локалізації і нейтралізації внутрішнього збройного конфлікту на території країни.

3.1.4. Охороняють важливі державні об'єкти і спеціальні вантажі.

3.1.5. Надають допомогу Державній прикордонній службі в охороні державного кордону, Пенітенціарній службі у припиненні заворушень в її установах.

3.1.6. Беруть участь у територіальній обороні, за необхідності можуть бути залучені до складу угруповань Збройних Сил для виконання завдань з оборони України (згідно з існуючими нормативно-правовими актами).

3.1.7. Забезпечують додержання особовим складом Конституції України, законів України, виконання указів і розпоряджень Президента України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів МВС України, командування внутрішніх військ

МВС України (далі – КВВ МВС України), начальників управлінь територіальних командувань внутрішніх військ МВС України.

3.1.8. Забезпечують взаємодію з підрозділами гарнізону міліції та військовими частинами військового гарнізону.

3.1.9. Організують бойову підготовку підрозділів внутрішніх військ, беруть участь у навчаннях, які проводять за планами органів військового управління, та у сумісних навчаннях і тренуваннях з органами внутрішніх справ.

3.1.10. Готують пропозиції щодо ефективного використання військової частини, її структури і штатного розпису.

3.1.11. Здійснюють заходи з виконання мобілізаційних завдань.

3.1.12. Забезпечують функціонування діючої системи зв'язку й автоматизації управління військами, її подальше розвинення й удосконалення, дотримання режиму секретності та ведення діловодства.

3.1.13. Організують у межах своєї компетенції формування, ведення і використання банків і баз даних нормативної, статистичної і довідкової інформації, узагальнення й аналіз результатів службово-бойової діяльності підрозділів, розробляють і здійснюють заходи щодо її вдосконалювання.

3.1.14. Беруть участь у комплектуванні військової частини офіцерами, прапорщиками, сержантами і солдатами, які проходять службу за контрактом і за призовом.

3.1.15. Організують виховну і соціально-психологічну роботу у військовій частині, правову підготовку особового складу, морально-психологічне забезпечення службово-бойової діяльності військової частини, роботу щодо зміцнення військової дисципліни і правопорядку серед військовослужбовців та забезпечення необхідних умов безпеки військової служби.

3.1.16. Вживають заходів щодо забезпечення конституційних прав, гарантій правового і соціального захисту військовослужбовців військової частини, громадян, звільнених з військової служби, членів їх сімей і цивільного персоналу; організують розгляд пропозицій, заяв і скарг.

3.1.17. Здійснюють правове забезпечення діяльності підрозділів військової частини.

3.1.18. Організують розквартирування військовослужбовців військової частини, вживають заходів щодо забезпечення житлом військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, та членів їх сімей.

3.1.19. Здійснюють керівництво військовим господарством військової частини, ведення договірної і договірно-претензійної роботи.

3.1.20. Здійснюють оперативне управління закріпленим за військовою частиною нерухомим і рухомим майном у межах, встановлених законодавством України, згідно із цілями своєї діяльності, завданнями засновника і призначенням майна.

3.1.21. Здійснюють комплекс профілактичних, лікувальних, санаторно-курортних, оздоровчих і реабілітаційних заходів, спрямованих на охорону і зміцнення здоров'я військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, та членів їх сімей.

3.1.22. Планують і організують заходи, спрямовані на охорону навколишнього природного середовища.

3.1.23. Виконують інші функції відповідно до законодавчих та інших нормативно-правових актів України, нормативно-правових актів МВС України і КВВ МВС України.

4. Організація і забезпечення діяльності військових частин внутрішніх військ

4.1. Штат військової частини затверджує командувач внутрішніх військ МВС України у межах чисельності внутрішніх військ, що встановлює Закон України.

4.2. Безпосереднє керівництво військовою частиною здійснює командир військової частини.

Командир з'єднання призначається на посаду і звільнюється з посади Міністром внутрішніх справ України.

Командир військової частини призначається на посаду і звільнюється з посади командувачем внутрішніх військ МВС України.

4.3. Командир військової частини:

4.3.1. Відповідає за бойову і мобілізаційну готовність військової частини; за успішне виконання військовою частиною бойових завдань; за бойову підготовку, виховання, військову дисципліну і морально-психологічний стан особового складу та безпеку військової служби; за внутрішній порядок; за збереження озброєння, військової техніки та інших матеріальних

засобів військової частини; за технічне, матеріальне, медичне, фінансове, соціально-правове і побутове забезпечення військової частини.

4.3.2. Управляє військовою частиною на принципах єдиначальності відповідно до законодавчих та інших нормативно-правових актів України, нормативно-правових актів МВС України, КВВ МВС України, територіальних командувань внутрішніх військ МВС України.

4.3.3. Несе персональну відповідальність за виконання військовою частиною покладених на неї завдань і функцій.

4.4.4. Організує і здійснює провадження дізнання з кримінальних справ, віднесених до підслідності дізнавачів військових частин.

4.4.5. Здійснює керівництво військовим господарством військової частини і бере участь у забезпеченні сумісно з відповідними підрозділами матеріально-технічного і військового постачання МВС України військової частини матеріальними засобами за встановленими нормами.

4.4.6. Представляє інтереси військової частини в організаціях і державних органах.

4.4.7. Розпоряджається згідно із законодавством України коштами у межах затвердженого кошторису витрат, а також коштами, одержаними від позабюджетної діяльності, здійснює списання майна і коштів у межах своєї компетенції.

4.4.8. Установлює згідно із законодавством України і за оперативно-службової необхідності порядок і режим роботи військової частини.

4.4.9. Контролює виконання підпорядкованими підрозділами, військово-службовцями, цивільним персоналом покладених на них завдань, функцій та обов'язків.

4.4.10. Видає накази і розпорядження з питань діяльності військової частини.

4.4.11. Укладає в установленому законодавством України порядку договори й угоди.

4.4.12. Реалізує інші повноваження, встановлені законодавством та іншими нормативними правовими актами України, нормативно-правовими актами МВС України і КВВ МВС України.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про військові частини спеціального призначення військ внутрішньої і конвойної охорони [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.1995 р. № 137. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/137-95-п>

2. Про спеціальні моторизовані військові частини міліції військ внутрішньої і конвойної охорони [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.05.1995 р. № 319. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/319-95-п>

3. Настанова з бойової служби військових частин та підрозділів з конвоювання внутрішніх військ МВС України [Текст] : наказ Міністра внутрішніх справ України від 24.11.1999 р. № 907.

4. Настанова з бойової служби з'єднань, військових частин та підрозділів внутрішніх військ МВС України з охорони дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав в Україні [Текст] : наказ Міністра внутрішніх справ України від 20.11.2000 р. № 791.

5. Тимчасове положення про організацію служби спеціальних моторизованих військових частин міліції, військових частин спеціального призначення та підрозділів оперативного призначення внутрішніх військ МВС України [Електронний ресурс] : наказ Міністра внутрішніх справ України від 05.07.2005 р. № 521. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0835-05-п>

6. Про дії органів, підрозділів внутрішніх справ, з'єднань, військових частин внутрішніх військ, вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України з ліквідації масових заворушень [Текст] : проект настанови МВС України. – К. : МВС України, 2011. – 28 с.

7. Статути Збройних Сил України [Текст]. – К. : Варта, 2004. – 535 с.

8. Шмаков О. М. Основи підготовки і застосування внутрішніх військ МВС України (оперативний аспект, загальні положення) [Текст] : воєнно-теоретична праця. – Х. : Акад. ВВ МВС України, 2009. – 89 с.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2012 р.